

I mange år har det vært et unikt samarbeid på kreftforskning mellom veterinærhøgskolen og humanmedisinen, med Lars Moe som en sentral leder og pådriver. (Arkivfoto NVH)

Ny offensiv i kreftforskningen

I flere år har det vært et helt unikt samarbeid på kreftforskning mellom veterinærhøgskolen og humanmedisinen - blant annet ved Radiumhospitalet. Nå har Norges forskningsråd spadd opp ti millioner kroner for videre forskning på arvelige kreftformer hos hund.

Tekst: Øistein Bøe

Rektor Lars Moe ved Norges veterinærhøgskole er en nøkkelperson innen kreftforskningen i veterinærmedisinen, og en pådriver i samarbeidet mellom NVH og humanmedisinen. Han kan glede seg over store framskritt i kreftforskningen - men er den første til å erkjenne at det er langt igjen. Det vet han også av egen smertelig erfaring. Lille julaften i fjor mistet han nemlig sin egen hund i kreft. Storpuddelen Freddy ble ni og et halvt år. Dårlige prognoser, store væskeansamlinger i kroppen og redusert livskvalitet gjorde at hunden måtte få slippe. - Selv om mye kan gjøres for å redde hunder som er rammet av kreft, må man likevel tidvis innse at kampen er tapt, sier han.

Tror på betydelige framskritt

Lars Moe sier seg svært glad for bevilgningen fra forskningsrådet. Pengene skal brukes over fem år, og Moe tror på betydelige framskritt i kreftforskningen i løpet av denne perioden. Til beste både for hunden og for mennesket.

Det er et utstrakt internasjonalt samarbeid på humansiden, men rektoren ved NVH nøler ikke med å plassere den norske forskningen i front på visse områder. Det gjelder i hovedsak innen benkreftforskning - dels i diagnostikk og dels ved utprøving av nye medikamenter. Samarbeidet er utvidet til søking av årsaksmekanismer til benkreft. Forskerne regner med at det er samme årsak for mennesker som for hund, og dermed kan man bruke forskningen på hund som gyldighet også for mennesker.

Lars Moe har selv gjennom årene vært en frontfigur i samarbeidet mellom veterinær- og humanmedisinsk forskning, og Hundekreftregisteret har vært til uvurder-

lig hjelp i denne sammenhengen med helt unike data i forskningssammenheng. Av gode samarbeidspartnere utenom NVHs ansatte nevner han tidligere professor og patolog ved Ullevål sykehus, Kristen Arnesen som fortsatt i en alder av 80 år er aktiv med i arbeidet.

Injiserer radioaktive stoffer

Hvor langt har man så kommet i kreftforskningen - er man fortsatt i startgropa?

- På visse områder er vi meget godt i gang, svarer Lars Moe, og viser blant annet til kirurgi som behandlingsmetode - med meget gode resultater. Kombinert med andre behandlingsmåter vil man kunne behandle enda flere. I flere år har vi samarbeidet med Radiumhospitalet ved blant andre professor Øyvind Bruland og avdelingsoverlege Magne Aas, med målsøkende strålebehandling hos hund med benkreft. Metoden går ut på at det injiseres radioaktive stoffer i kroppen som så søker opp

◀ kreftsvulsten, binder seg til de syke cellene og bestråler dem innenfra. Dette samarbeidet i kreftforskningen omfatter også Kjemiske Instituttet ved Universitetet i Oslo, og særlig avdelingen for kjernekjemi. Av dette arbeidet er det også sprunget ut et ikke-børsnotert selskap, Algeta AS, som er en samarbeidspartner ved nye radioaktive stoffer som skal brukes på mennesker, men som også utprøves på hund.

Strålebehandling på hund

Det forskes også på strålebehandling av kreft på hund - eksempelvis i hode, munnhule og nese. Resultatene herfra betegner Lars Moe som ganske gode. Ekstern høyenergibestråling er godt etablert for mennesker her i landet, men nå skal de arbeide for å effektivisere strålebehandlingen. Målet er å gi en høyere stråledose til svulstcellene, samtidig som normalvevet spares. Den første utprøvingen vil tilbys hunder med kreft i hodet, fordi de har et meget svakt behandlingstilbud i Norge. Dette prosjektet startet i fjor, og det stilles svært store forventninger til dette forskningsarbeidet.

Eiere av hunder som får kreft i hode, nese eller munnhule får nå tilbud om at hunden kan få behandling ved veterinærhøgskolen, mens selve strålebehandlingen skjer ved Radiumhospitalet. - *Dette er en behandling man ellers ikke vil kunne få. Den ville dessuten vært for kostbar som en åpen veterinærtjeneste*, sier Moe. På høgskolen gis tilbudet gratis, fordi man har behov for klienter til forskningsprosjektet.

Arvelighet

Ett av de store problemene har vært å finansiere kreftforskningen. Med midler fra høyskolen, fra ulike fonds og legater og gaver og bevilgninger har man imidlertid holdt forskningsprosjektene i gang. Nå lover NVH-rektoren fortgang i arbeidet, etter at Norges forskningsråd i år bevilget ti millioner kroner over en fem års-periode.

Moe er svært glad for bevilgningene. - *Vi har søkt i mange år, og endelig ble det vår tur*, sier han. Midlene skal brukes til forskning på arvelige kreftformer, ledet av professor Frode Lingaas. Forskningen vil i hovedsak omfatte to former for kreft, dels ben- eller knokkelkreft og nyre-/hudkreft. Benkreften finner man i hovedsak på store hunderaser, i visse raser eller blant hunder som vokser hurtig. Dette er en kreftform man tror har en vesentlig arverbarhet. Nyre- og hudkreften hos schäferhund (schäferkreften) er den andre sykdommen som vil studeres. Den nedarves dominant, oppstår blant annet i nyrene, men først når hundene er blitt 6-8 år gamle.

Begge disse kreftformene har klare paralleller hos mennesker. Denne type knokkelkreft rammer helt unge voksne straks etter puberteten. Kreftformen er meget smertefull og bare omkring halvparten av pasientene helbredes.

Hos mennesker oppstår den i de lange rørknoklene - som legg-, lår- og underarmsben. I et vevsnitt fra svulsten vil det være umulig å se om snittet er tatt fra en kreftsvulst hos et menneske eller hos en hund. Prognosen er også lik på hund og menneske; kreften sprer seg til lungene. Selv en aggressiv kirurgi ved at ben amputeres, gir ikke helbredelse for mer enn 5-10 prosent av tilfellene.

Den menneskelige parallellen til schäferkreften ble beskrevet først for få år siden. Det oppdages svulster i huden, men da er det allerede oppstått cyster og svulster i nyrene.

Lars Moe understreker at på begge forskningsområdene vil resultatene få stor betydning for både mennesker og hund.

Innenfor forskning på skjelettsykdommer er Norsk Kennel Klub og raseklubbene tett involvert. Dette er et stort prosjekt som Lars Moe har overtatt ledelsen for, etter professor Jorunn Grøndalen som har gått av med pensjon.

Hunder fra hele landet - i prinsippet

En del av kreftforskningen er applisert på hunder fra hele Norge. Det gjelder for eksempel hundetellingen i de tre rasene bichon frisé, boxer og berner sennenhund, boxerundersøkelsen og jurkreft. Når det gjelder Hundekreftregisteret var det de ti første årene begrenset til Oslo, Akershus, Troms og Finnmark fylker.

I alle de andre kreftstudiene, som arvelig nyre- og hudkreft hos schäferhund og beinkreft hos store raser - samt det nyeste strålebehandlingsprosjektet sammen med Radiumhospitalet - kan pasientene i prinsippet komme fra hele landet. Lars Moe innser imidlertid at det selvfølgelig er praktiske vansker, slik at tilbudet nok i særlig grad begrenses seg til sør-Norge og Østlandsområdet.

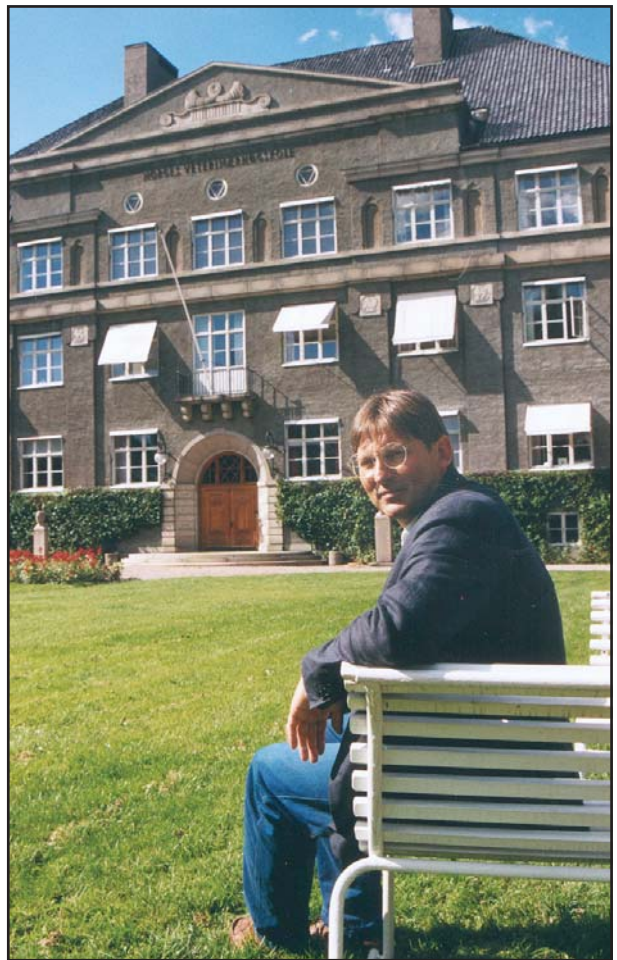

Foto foran NVH - Lars Moe tror på betydelig framskritt i kreftforskningen. (Foto Øistein Bøe)

Freddy døde av kreft

Som omtalt innledningsvis har Lars Moe som hundeeier selv fått erfare hvor smertelig det er å miste sin hund i kreft. Det skjedde med storpuddelen Freddy som døde lille julaften i fjor - ni og et halvt år gammel. - *Det var en kjempesfin hund; jeg er virkelig imponert over rasen*, sier Lars Moe.

Freddy skulle egentlig vært førerhund, men mistanke om at han hadde svulst på øyet gjorde at dette treningsprogrammet ble avbrutt. Derfor kom han til familien Moe på Kjenn i stedet.

Så viste det seg at øyet holdt seg upåvirket gjennom alle årene som Freddy fikk hos familien - men derimot utviklet han leverkreft med full spredning til andre organer. - *Vi prøvde å behandle ham mot kreft, men sykdommen var kommet for langt*, sier Moe. Prognosen var dårlig, det ble store væskeansamlinger i kroppen og livskvaliteten ble redusert. Til slutt var det eneste riktige å la Freddy få slippe. Lars Moe legger ikke skjul på at det var svært tøft for hele familien.

- Og nå blir det aldri mer hund i familien?

- *Jo, det blir nok hund igjen - men nå har både jeg og kona en type jobb som gjør at det er for liten tid igjen til hunden. Men i en annen jobbsituasjon som gir mer fritid er vi hundeeiere igjen*, tror Lars Moe.

